І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 31. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1959 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 31. VOL. LXVI.

КОНҐРЕС ВІДЗНАЧИВ 150-РІЧЧЯ НАРОДИН ЛИНКОЛНА УРОЧИСТОЮ СЕСІЄЮ

В СПІЛЬНІЙ СЕСІЇ ОБИДВОХ ПАЛАТ КОНҐРЕСУ ВЗЯВ УЧАСТЬ НАЙВИЩИЙ СУД У ПОВНОМУ СКЛАДІ. — ПРО ІДЕЙНУ СПАДЩИНУ ЛИНКОЛНА ГОВОРИВ ПОЕТ КАРЛ САНДБУРҐ І ҐЕТТИСБУРЗЬКУ ПРОМОВУ ВІДЧИТАВ ТЕАТРАЛЬНИЙ АРТИСТ ФРЕДЕРІК МАРЧ

Вашингтон. — Стоп'ятдесятиріччя з дня народин Линколна відзначив Конґрес ЗДА в четвер дня 12 січня ц. р., спільною сесією обидвох Палат — Сенату і Палати Репрезентантів. Відкриття сесії відбулося з усіма традиційними церемоніями: окликами дверника Палати Репрезентантів й урочистим впровадженням на залю президента Сенату Ричарда Ніксона і членів Сенату. В сесії взяли участь всі дев'ять суддів Найвищого Суду під проводом Головного Судді Ірла Воррена, деякі із членів уряду і члени Дипломатичного Корпусу. Після відспівання хором кадетів з Академії Прибережної Охорони ЗДА в'язанки пісень із Цивільної Війни відому історичну Ґеттисбурзьку Промову відчитав театральний артист Фредерік Марч. З головною промовою виступив, запрошений спеціяльно на сесію, видатний сучасний американський поет Карл Сандбурґ, біограф Линколна і прекрасний знавець його доби. „Не часто в історії людства — говорив він — з'являється людина, що була б одночасно як сталь і як оксамит, тверда як скеля і водночас м'яка, як летюча імла". Спадщина Линколна є для мільйонів людей особистим дорогоцінним скарбом. Те, що Линколн хотів поширити в усьому світі, і що дехто визначає словом демократія — жило в його крові і в костях, в диханні його промов і писань. Він був сповнений ідеєю і ця ідея була містерією, що її тяжко висловити словами. Члени Конґресу, що як підкреслюють журналісти — приділяють не багато уваги поетам — слухали промови Сандбурґа з надзвичайною увагою з такою тільки, як слухав Конґрес історичної промови ген. МекАртура на спільній сесії дня 19 квітня 1951 року. Промову Сандбурґа нагородили члени Конґресу ґромовими оплесками, після чого Сандбурґ зійшов із трибуни і привітав поданням руки головного суддю Найвищого Суду Ірла Воррена. Окремі урочистості, присвячені 150-річчю з дня народин Линколна, відбулися в четвер 12 лютого ц. р.. теж і в Спрінґфілді в стейті Іллиной, в місті, де колись Линколн жив і працював, як адвокат. Головним промовцем під час цих урочистостей, що в них взяли посли й амбасадори двадцяти й однієї держав світу, був посадник західнього Берліну В. Брандт. Він підкреслив у своїй промові, що ідейна спадщина Линколна залишилася живою в серцях всього людства по сьогоднішній день і є вічним надхненням для всіх, хто змагає до свободи і бореться проти тиранії.

ПОГРУДДЯ ЛИНКОЛНА ДЛЯ ПОСАДНИКА Зах. БЕРЛІНУ

Під час прийняття, влаштованого у Вашинґтоні дня 11 лютого ц. р., Віллі Брандт, посадник Західнього Берліну, що перебуває тепер на відвідинах у ЗДА, одержав у дарунку від Дослідного Інституту Америки погруддя Аб. Линколна.

Москва потверджує зірвання переговорів з Іраном

Москва. — Совєтський уряд в офіційній заяві, проголошеній в минулий четвер 12 ц. м. через ТАСС, стверджує зірвання переговорів, які від 31 січня ц. р. велись між СССР і Іраном у справі відновлення договору „приязни і безпеки", на місце договору, що існував між тими двома державами від 1921 року. В офіційному комунікаті говориться про те, що до Теґерану прибула совєтська місія під проводом заступника міністра закордонних справ Васілія Сємьонова, шефа близько-східнього департаменту Алєксєя Павлова і совєтського амбасадора в Теґерані Ніколая Пеґова. Совєтська делеґація, мовляв, старалася піти якнайдалі назустріч іранським вимогам та прийняла первісний іранський проєкт совєтсько-іранського договору. Однак швидко, кажуть Совєти — виявилося що Іран водночас не хоче зректися своїх зв'язків з „ворожими Совєтам" третіми державами, ба, що більше, совєтській делеґації просто заявлено, що Іран переговорює одночасно про військовий договір з З'єдиненими Державами. В совєтському комунікаті таврується перебування Ірану і „аґресивному" бльоці Багдадського пакту з чого виходить ясно, що передумовою Совєтів для підписання договору з Іраном було виступлення Ірану з прозахіднього Багдадського пакту. Комунікат стверджує, що совєтська делеґація зірвала переговори з Іраном та вернулася вже до Москви. Совєти водночас погрожують „наслідками" Іранові, бо, мовляв, СССР „не може залишитись байдужим" до „ворожої" постави Ірану.

МЕНСФІЛД ПРОПОНУЄ, ЩОБ САМІ НІМЦІ ВИРІШИЛИ СПРАВУ З'ЄДИНЕННЯ БЕРЛІНУ

Вашинґтон. — Демократичний сенатор Майкел Менсфілд в минулий четвер 12 ц. м. виголосив в сенаті велику промову, присвячену виключно німецькій проблемі. Закидаючи брак ініціятиви та непорушність американській закордонній політиці, Мансфілд поручає, щоб ген. секретар Гаммершилд старався довести до розмов між західніми і східніми німцями і щоб самі німці в тих розмовах знайшли шлях до з'єдинення Берліну, що започаткувало б з'єдинення Німеччини. Це та сама теза, що її від близько трьох років офіційно заступають Совєти, всупереч західній тезі, що за з'єдинення Німеччини відповідальні чотири воєнні альянти. Менсфілд так само поручає протиставитись всякому совєтському натискові, але твердить, що так звана тверда постава Заходу мусить бути поєднана з конкретними контрпропозиціями і що вона мусить шукати виходу з ситуації. Мансфілд признав, що він висловлює власні думки. З державного секретаріяту заявлено, що думки Мансфілда будуть обмірковані та що він, перед своїм виступом, не контактувався з державним департаментом. Західньо-берлінський посадник Віллі Брандт, який тепер перебуває в З'єдинених Державах, критикував виступ сен. Менсфілда, боронючи давнє становище західніх німців, що вони не можуть визнавати комуністів за леґальних представників 18-ох мільйонів східніх німців. відповідальним за комунікаційні шляхи між Берліном і Заходом був надалі Совєтський Союз. Це могло б статися — за суґестією цих німецьких комуністів так, що Совєти виконували б ролю „посередника доброї волі" в спорах, які могли б виринути на цьому тлі. Ця комуно-німецька пропозиція частинно покривається з пропозицією державного секретаря Дж. Ф. Доллеса, щоб німецьких комуністів трактувати як „аґентів Совєтського Союзу", що в його імені виконують технічні функції. Це вимикуло б потребу офіційного визнавання східньо-німецької „Демократичної" республіки, як „суверенної" держави. Ці самі німецькі комуністи палко заперечують, наче б будь-хто хотів силою викинути західньо-альянтські ґарнізони в західньому Берліні. Такого, мовляв, ніхто ніколи не думав і тому Захід не має потреби заявляти, що він радше рискуватиме війною, ніж дасть себе відсунути геть з Берліну. — Цей ніби лагідніший тон німецьких комуністів збігається з послабленням опозиції на Заході й серед самих західніх німців щодо контакту з німецькими комуністами у справі з'єдинення Німеччини та вирішення долі Берліну, — стверджують часописи. І так в проєктованій відповіді трьох західніх альянтів на совєтську ноту з 10 січня . р. щодо мирової конференції для миру з „двома Німеччинами", ЗДА, Англія і Франція мають запропонувати з свого боку, щоб скликати конференцію міністрів закордонних, на якій в ролі „обсерваторів" та „дорадників" були б приявні представники обох частин нинішньої Німеччини, отже й німецькі комуністи. Уряд Західньої Німеччини погодився на це в розмовах з державним секретарем Доллесом.

У розмові між західніми журналістами та східньо-німецькими комуністичними вожаками, які просили не оприлюднювати їх прізвищ, німецькі комуністи заявили, що вони подекуди готові піти назустріч вимозі Заходу, щоб

Айзенгавер пропонує збільшити американські внески до світового банку і міжнародного фонду

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 12-го лютого в окремому зверненні просив Конґрес збільшити американські внески до Міжнародного Монетарного Фонду і до Міжнародного Банку для Відбудови і Розвитку. До фонду ЗДА мали б ще додати 344,000,000 долярів золотом і — 1,031,000,000 долярів готівкою, разом 1,375,000,000 долярів. Ця сума збільшила б внесок ЗДА до фонду до 4,125,000,000 долярів. Це збільшення треба б включити до бюджету на рік, який починається 1-го липня 1959 р. До Світового Банку Президент пропонує збільшити теперішній американський вклад на 100 відсотків, це значить на 3,175,000,000 долярів, але ця сума не входила б в бюджет на найближчий рік. Гадають, що Конґрес прихильно поставиться до пропозиції Президента, який заявив у своєму зверненні, що і фонд і банк відограють таку важливу ролю в економіці вільного світу, що важко було б собі подумати світ без них. В Сенаті цю справу розглядатиме Комісія Закордонних Справ, а в Палаті Банкова Комісія.

Відбудеться тридержавна конференція в справі Кипру

Лондон. — У Лондоні в четвер 12-го ц. м. переводились довгогодинні наради між міністрами закордонних справ Англії, Греції і Туреччини над договором порозуміння в справі будуччини середземноморського острова Кипр, що його два дні тому підписали в Цюріху в Швайцарії прем'єри і міністри закордонних справ Греції і Туреччини. — Майже вся англійська преса вітає осягнене між Грецією і Туреччиною порозуміння. З урядових кіл дали пізнати, що теперішні наради скінчаться успішно і що буде скликана конференція Англії, Греції і Туреччини з представниками від обох народів, які замешкують Кипр, щоб остаточно розв'язати цю болючу проблему та покласти край взаємному винищуванню, що триває там вже чотири роки. Одинокий тільки консервативний „Дейлі Експрес" висловлює обурення скрайніх англійських консерватистів, що Англія „продає Кипр": — це так звана Група Суезу, себто найправіші англійські консерватисти, які ставляться неохоче до всіх чужих націоналістичних і самостійницьких рухів. Одначово з Атен, як і з Анкари наспіли вістки, що тамошні уряди затвердили Цюріхське порозуміння. До Лондону викликано з Нікозії на Кипрі англійського губернатора Гю Фута, щоб він узяв участь в дальших нарадах англійського уряду в цій справі.

Айзенгавер не кандидуватиме в 1960 році, хоч би навіть не було конституційного обмеження

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив журналістам, що він не кандидував би третій раз на президента в 1960 році, хоч би навіть не було конституційного обмеження в цій справі. Президент сказав, що він не хоче вмішуватися до справи місця крайової республіканської номінаційної конвенції і залишає цю справу вирішити крайовому республіканському комітетові. Айзенгавер твердив, що і в 1956 році він не старався впливати на вибір місця конвенції, він тільки міг мати застереження, щодо Сан Франсіска, де відбулася остання республіканська конвенція, бо це трохи задалека дорога.

Рейбирн проти проєкту Президента збільшити відсотки від фондів на сільські електрівні

Вашинґтон. — 12-го лютого спікер Палати Сем Рейбирн промовляв на зборах Крайового Кооперативного Товариства сільських електрівень і передбачав, що Конґрес із демократичною більшістю вікине проєкт Президента про збільшення відсотків від позичок на будову сільських електрівень. „Чому не дати хоч трохи допомоги мільйонам тих, які ще кілька років тому належали до неупривілейованих", — запитував Рейбирн, який вказував на те, що уряд дає субсидії корабельним фірмам, підприємцям, залізницям та летунським лініям. — Президент Айзенгавер промовляв на цих зборах один день скорше 11-го лютого і сказав, що для уздоровлення нашої економії ми повинні жити так, як дозволяють фінансові засоби, і тому треба збільшити відсотки від позичок на будову сільських електрівень так, щоб уряд не мусів докладати до них. Досі ці відсотки виносять 2 відсотки, а сам уряд позичає гроші на 4 відсотки. Президента слухало 8,000 присутніх, які тільки 4 рази оплескували промовця: напочатку, після представлювання і накінці та ще раз під час промови. Після Президента промовляв демократ - сенатор Джан Ф. Кеннеді, якого слухало 6,000 осіб, але якого щиро вітали під час промови, бо він виступав проти пропозиції Президента збільшити відсотки від позичок на сільські електрівні. Кеннеді казав, що американський фармер — це зброя проти комуністичних колгоспів і колхозів, і тому мусимо підтримувати наших фармерів. „Електрична енерґія, — це великий фактор і конкуренції з СССР", — казав сенатор Кеннеді, — „і тому не можна сільські електрівні трактувати як звичайний бизнес". Присутні 7 разів оплескували його промову.

Між Тунісією і Францією знову погіршились взаємини

Париж. — Між Тунісією і Францією відносини знову значно погіршились. Цим разом це не тільки нові прикордонні інциденти з французькими частинами, оперуючими на альжирському боці, але й викриття туніськими властями великої — як вони твердять — французької шпигунської акції на терені Тунісії, при чому активними учасниками тієї роботи мали бути французи, зайняті в туніській державній пошті й у телеграфі. Туніські власті арештували дев'ятьох французьких поштових службовиків та шістьох службовиків французької амбасади. Під час переслухування, один з арештованих, інспектор електро-механічних інсталяцій, П'єр Мішель Ґондольо, кинувся з 4-го поверху поліційного будинку і згинув на місці. Французький уряд заклав офіційний протест проти того випадку, оскаржуючи тунісців, що вони або тортурували арештованого француза, або погрожували йому тортурами, від яких він рятувався — своєю смертю. Французьким поштовим службовцям закидають, що вони завели спеціяльні підслухові проводи й переводили систематичний підслух розмов в президентському палаці Габіба Бурґуїби, в різних туніських державних установах та в головній кватирі альжирських націоналістів в Тунісі. Туніський уряд звільнив з праці всіх французів в уряді пошти й телеграфу.

Захід запропонує створення постійної „Ради 4-ох" для справи Німеччини

Берлін. — Західні держави обмірковують проєкт на встановлення постійної Комісії з представників 4-ох великодержав, яка займалась би проблемою Німеччини і Берліну. Ініціятиву подав тут старий західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер. Він твердить, що найближча конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Совєтів у справі Німеччини напевне закінчиться невдачно, якщо мова про будь-яку дефінітивну розв'язку. Але, щоб справи ще більше не погіршувати, він пропонує, щоб та конференція міністрів покликала до життя саме таку постійну Комісію, яка радила б „у перманенції". Аденауер згори припускає, що тамошні наради триватимуть роками, але — мовляв — різні прецеденси з минулого доказали, що коли не тратити з большевиками терпеливости і довго на чомусь наполягати, то вкінці большевики поступаються. Він вказав конкретно на справу Австрії і справу німецьких репатріянтів. Існування такої Комісії було б свого роду вентилем в теперішній холодній війні. З свого боку Аденауер буцімто запевнив державного секретаря Доллеса, що Західня Німеччина не буде оспорювати права і практики — переговорювання тієї „Комісії 4-ох" з обома частинами Німеччини, отже також з німецькими комуністами.

Вишколюють тварин і людей до подорожей у космічні простори

Сан Антоніо, Тексас. — Летунська Школа Авіяційної Медицини відзначала 10-го лютого 10-річчя своєї діяльности, і з тієї нагоди сюди прибув і голова Аґенції Космічних Просторів д-р Кейт Ґленнен, який сказав, що ця школа бере участь у вишколюванні тварин і людей до летів у космічні простори. Відвідувачі вже могли оглядати мавпу Сема Спейс та 29-річного колишнього сержанта Вільяма Гендерсона, які мали б бути тими першими, що полетіли б в космічні простори. Адміністрація Крайової Аеронавтичної і Космічної Аґенції недавно була повідомила, що 110 осіб зголосилося як добровольці до летів у космічні простори. З того числа мають вибрати 12 осіб, які відповідатимуть усім фізичним і духовим вимогам до таких летів. Д-р Ґленнен сказав, що в цьому році плянується випустити 12 сателітів довкола Землі і більше як 40 ракет у далекі космічні простори. Також вишколюють дві пари мишей, двох самців і двох самичок. Якщо б ті миші щасливо вернулися з подорожі у космічні простори, тоді на цих парах хотіли б досліджувати, як космічні промені діють на плідність цих тварин. Та справа летів людини в космічні простори ще не така близька, бо треба розв'язати справу повітря, води, харчів та охорони проти радіяції.

Ія й Любомир Мацюк прибули до ЗДА й відбудуть тут своє концертове турне

Ню Йорк. — З початком цього тижня прибули до ЗДА із Бразилії співачка Ія Мацюк, відома уже із своїх концертових виступів у ЗДА в 1957/58 рр. і із своїм чоловіком Любомиром Мацюком, ліричним тенором, професором співу у Музичній Академії бразилійської провінції Парана в Куритибі. Обоє плянують відбути концертове турне по більших осередках ЗДА і Канади і виступлять найближчим часом із своїм спільним концертом в Ню Йорку, Филаделфії, Нюарку, Шикаґо, Клівленді, Торонті та в інших містах. В програмі концертів передбачені сольоспіви і дуети із творами українських, західньо - европейських, бразилійських та південно-американських композиторів. Любомир Мацюк був керівником мистецької програми під час урочистостей, зв'язаних з інтронізацією першого українського католицького епископа в Бразилії Кир Йосифа Мартинця й організатором та диригентом українського хору, що виступав у тої час. В 1956/57 рр., Ія і Любомир Мацюк відбували своє мистецьке турне по Арґентині, здобуваючи признання української й арґентинської преси.

● (РТД) — Одномісячну виставку української світової преси відкрито у Дітройті і приміщенні Культурно Освітнім Центрі при Вищій Школі Української Католицької Церкви з Гемтремку. Виставка обіймає поверх п'ятисячі різнородної української преси 20-го століття, що виходить або виходила у 15-ти державах світу. Є це разом найбільша українська читальня світу і відкрита для усіх без винятку українців, яких запрошує Культ-Освітній Комітет для відвідин. Виставка має приміщення під ч. 3056 Генлей Стріт в Гемтремку у давнішому приміщенні фордівської фундації „Тав Бета".

Франція знову обіцяє господарські реформи в Альжирі

Альжир. — Французький прем'єр Мішель Дебре, перед від'їздом з Альжиру назад до Парижу в минулу середу, звернувся з закликом до французьких колоністів в Альжирі, щоб вони зрозуміли, що передумовою залишення Альжиру при Франції є значна поправа господарської ситуації Альжиру та піднесення життьової стопи альжирських мусульман. Дебре запевнив, що французький уряд допускатиме в більшій мірі, як досі, мусульманську молодь і професіоналістів до урядових становищ. Водночас з Парижу від генерала де Ґоля наспів приказ до Альжиру, щоб розпочати леґальну акцію проти тих французів, які в минулому тижні, коли прем'єр Дебре прибув до Альжиру, стрінули його ворожими окликами та взагалі уладили ворожу демонстрацію.

Совєтська зброя пливе до Іраку

Бейрут. — Від 27 листопада мин. року, коли з Совєтів наспів до Іраку перший транспорт зброї, совєтська зброя вможливила Іракові протягом трьох місяців подвоїти дотеперішню вогневу силу своєї армії — твердять закордонні обсерватори в сусідньому Ливані. В липні мин. року, коли відбулась в Іраку революція проти режиму короля Фейсала, Ірак мав 116 англійських танків і 24 американських. Від того часу прийшли туди 100-150 совєтських танків. 27 січня наспів був останній транспорт зброї на 15,000 до 20,000 тонн, в тому числі протилетунські гармати, вантажні авта, малокаліброві гармати і т. п. Водночас в Багдаді перебувають дві совєтські „дорадчі" військові комісії. 40 молодих арабських старшин виїздить з Іраку на перевишкіл до Москви. Ходять поголоски, що Ірак має дістати від Совєтів ближче неозначене число турбомоторових МІҐ-ів з совєтською обслугою. Про ці всі справи іракська преса нічого не пише. Закордонна преса твердить, що Совєти зобов'язались доставити Іракові зброї на 196,000,000 дол., що їх признано Іракові як довготермінову позику.

В АМЕРИЦІ

● 12 американських скавтів-„орлів", на чолі із своїм крайовим президентом Кеннетом К. Бехтелем і головним скавтом д-ром Артуром Шуком, відвідали президента Айзенгавера з нагоди „Тижня скавта" і передали йому звіт про переведену ними працю над скріпленням безпеки на шляхах ЗДА. Президент подякував скавтам за їх самовіддану працю.

● Бюро перепису населення у Вашинґтоні повідомляє, що від 1950 року кольорове населення ЗДА зросло на 22 відсотки і становить тепер 19,300,000, а біле населення за той самий час збільшилося тільки на 14 відсотків і становило на 1-го липня 1958 року — 154,800,000. Кольорове населення ЗДА у відношенні до всього населення становить 11 відсотків, а в 1900 році становило 12 відсотків. Зменшення кольорового населення на 1% у відношенні до білого пояснюється великим припливом еміґрації протягом останніх десятиріч.

● Президент Айзенгавер із дружиною 26-го червня вилетить до Монтреалу (Канада), щоб зустрінутися з англійською королевою Єлисаветою II і спільно з нею взяти участь у відкритті морського шляху на ріці св. Лаврентія в Ст. Ламберті.

У СВІТІ

● У Польщі велике схвилювання викликав засуд у Варшаві 60-річного каноніка Маріяна Пірожинського на два роки в'язниці за нехтування комуністичної цензури та нелеґальне добування паперу для друкування католицьких видань. Тому, що засуджений духовник уже відсидів 8 місяців у слідчій в'язниці, а частину кари йому дарують, він вийде, мабуть, у червні цього року на волю. Маріян Пірожинський заповів, що продовжуватиме свою діяльність. В очах майже всіх поляків він — жертва комуністичного режиму.

● Посадником м. Оґава в Японії була 49-річна Кіо Яманіші, мати п'ятьох дітей, яка вела завзяту кампанію проти будови нового летовища для японських ракетних літаків. Її противники, головно члени комбатантських організацій і робітники, що хочуть дістати працю при новій будові, перемогли на виборах невеличкою більшістю голосів, 3,933 проти 3,317. Завзята японська пацифістка заявила, що в найближчих виборах кандидуватиме проти „імперіялістів".

● У Західній Німеччині завзята пресова кампанія розгорілись довкола нового урядового законопроєкту, який в гострішій формі каратиме часописи за зниеславлювання окремих осіб. Професійні журналісти вважають, що цей закон значно обмежить свободу слова та утруднить боротьбу проти корупції і зловживань, але урядові чинники вважають, що ці гостріші приписи стримають демагогів і підвищать журналістичну етику.

● Населення Швайцарії з напруженням стежить за обсуванням узбіччя гори в Гербріґґені. Коли 200 осіб, яким загрожує обсув, евакуйовано, але кілька родин відмовились залишити свої доми. Фахівці обраховують масив лявіни на мільйон тонн. Сильний мороз зупинив процес обсування, але з настанням тепла і дощів — катастрофа неминуча.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОДОРОЖІ ДО МОСКВИ

Майже в той самий час, коли у Вашингтоні на пресовій конференції президент Айзенгавер відкинув „запрошення", з яким звернувся на його адресу Нікіта Хрущов, англійський прем'єр Геролд Мекміллен офіційно повідомив, що 21-го цього місяця виїжджає до Москви. Формально ці дві справи різні, але по суті дуже близькі.

Мекміллен іде „ревізитувати" Хрущова, який від 18 до 26 квітня 1956 року перебував в Англії разом із тодішнім совєтським прем'єром Ніколаєм Булганіним. Приїхали вони на запрошення тодішнього англійського прем'єра Антоні Ідена, зроблене в Женеві під час конференції „на вершинах" у липні попереднього року, при чому сталося це в умовинах, які кинули тінь на англо - американські відносини. На згаданій конференції совєтська делеґація недвозначно заходжувалась, щоб дістати від приявного там президента Айзенгавера запрошення для Хрущова, або бодай для Жукова, приїхати з відвідинами до Америки. Айзенгавер і Доллес поминули ці заходи мовчанкою, зате Іден поспішився запросити Хрущова й Булганіна, на що вони — очевидно — відразу погодились. Однак, у самій Англії публічна опінія була настільки насторожена, особливо супроти прийняття большевицьких ватажків королевою, що політичний вислід їх подорожі був цілком неґативний. Совєти відмовились вплинути злагіднюючо на Єгипет у справі Суезького каналу, в травні зірвали затяжні переговори про міжнародне розброєння, в жовтні-листопаді вибухла криваво здушена революція на Мадярщині і майже одночасно, в найбільш невідповідну пору, Англія і Франція, не попередивши про це Америки, зробили воєнну виправу проти Єгипту. Ці події підсилили загальне міжнародне напруження, зокрема погіршили англійсько - американські та англійсько - совєтські взаємини.

Протягом 1957 - 58 років відносини дещо змінились. На Заході перемогла думка про потребу єдности, як найкращого заборола проти совєтської небезпеки. З другого боку большевики, з внутрішньо- і зовнішньо - політичних та господарських міркувань, рішили шукати нової „передишки", все редніі СССР створили познаки „відлиги", аназверх повели „мирову офензиву". Очевидно, що й у цій своїй тактиці вони залишились вірними собі: заяви про потребу закінчити холодну війну переплітають з щораз новими погрозами, нахвалюючись, що вже розпочали серійну продукцію далекосяжних ракет, якими нібито можуть поцілювати в кожне місце на земній кулі, з наклепами й образами на адресу Заходу.

Такого прикметного большевицьким диктаторам стилю вжив Хрущов і в своїй заключній промові на 21-му з'їзд компартії в Москві. Назвавши керівників американської державної політики „торгівцями смерти", які „для своїх інтересів готові продати не тільки приятелів, але й рідного батька", Хрущов одним дихом „запросив" президента Айзенгавера приїхати з відвідинами до Совєтів. Говорячи про це на своїй останній пресовій конференції в минулий вівторок, Айзенгавер заявив, що „почекає", поки його запросять „в більш переконливий спосіб". Водночас на американсько-совєтські взаємини впала нова тінь — тінь неозброєного літака, що його большевики зістрелили 2-го вересня м. р., вбивши при цьому напевно 6-ох і, мабуть, також решту 11 членів залоги. Американські конґресмени докоряють державному департаментові, що ревеляції про траґедію цього літака оприлюднено запізно, вже після виїзду Мікояна з Америки. Коли б, чуємо, ці подробиці стали відомі скорше, то Мікоян зазнав би був куди іншого прийняття.

У цій атмосфері вістка про виїзд англійського прем'єра до Москви не може викликати захоплення серед вільних людей, зокрема в американському громадянстві. Мекміллен ніби поінформував про свій намір державного секретаря Доллеса і запевнив його й інших союзників Англії, що вестиме в Москві тільки „інформаційні розмови", які мають з'ясувати дійсні пляни Москви щодо Німеччини та Берліну і вияснити можливості якогось компромісу на найближчій конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав. Доллес — читаємо в газетах — ніби погодився, що така подорож може бути „корисною", взявши, певне, під увагу й той натиск збоку англійських пацифістів і соціялістів, під яким стоїть консервативний уряд Мекміллена. А проте, всі ці вістки залишають неприємний посмак. Фейлетоніст концерну Скрипса - Говарда, Фред Спаркс, пише з цього приводу одверто: „Це паломництво прохолодить надії уярмлених людей в Польщі, Мадярщині, Північній Кореї. Це непотрібне паломництво, що пригадує подорож Невіля Чемберлена до Мюнхену в 1938 р. (для угодівства з Гітлером) . . ." Треба признати йому повну рацію, що „єдина мова, яку Совєти розуміють, є сила". Тому паломництво до Москви це не політика, а грубе непорозуміння.

ПРОБЛЕМИ ШКІЛЬНИЦТВА

Відколи так звана холодна війна поширилась на космічні простори, проблемою американського шкільництва почали цікавитися щораз ширші кола громадянства. Тепер світ не обмежується вже тим небом, що ми його бачимо над собою, бо навіть Місяць має бути тільки стацією для дальших подорожей у всесвіт, а клясові приміщення — плятформою, звідки мали б стартувати залоги тісї вже такої близької космічної комунікації.

Виховно - освітні проблеми обговорюються на радіових і телевізійних авдиціях, в часописах і журналах. Фундація Рокефеллера опублікувала в цій справі звіт, який знайшов широкий відгомін у пресі. Контрадмірал Гаймен Дж. Ріковер в окремому виданні домагається, щоб видатки на освіту ставилось вище від видатків на оборону країни. Президент Айзенгавер призначив окремий Комітет для справ високошкільної освіти, а Фундація Форда асиґнувала великі суми на підвищення учительських платень, щоб затримати якнайбільше здібних педагогів у шкільництві.

Колишній президент Гарвардського університету і повоєнний представник ЗДА в Західній Німеччині, Джеймс Браснт Конант два роки вивчав проблему шкільництва, особисто відвідавши 55 середніх шкіл у 18 стейтах. Тепер він видав свій звіт, окремою книжкою який коротко називають „Звітом Конанта" і ним цікавляться всі, хто турбується справою народної освіти.

Цією справою цікавиться і колишній голова Товариства Виховних Письменників, М. Фред Герінгер, який вивчав також і шкільництво в СССР. На основі власних студій Гечінґер порушує п'ять проблем: 1.) Проблему незвичайно здібних учнів. 2.) Проблему збільшення числа добрих учителів. 3.) Проблему поширення засягу навчання природничо-математичних предметів коштом гуманістичних. 4.) Хто повинен студіювати в каледжах і університетах? 5.) Де знайти фонди на щораз більші видатки на шкільництво?

Проблема надзвичайно здібних учнів вже давно цікавила педагогів, але тепер вона особливо зактуалізувалась у зв'язку з шаленою конкуренцією в ділянці технології в СССР, де все удержавлене і де не жалують найбільших видатків на винахідництво в розвитку модерної зброї, з помічччю якої большевики хочуть запанувати над світом.

Проф. Конант і контр-адмірал Ріковер пропонують розв'язати проблему незвичайно здібних учнів, яких буває пересічно два відсотки, такі в клясах де навчаються й інші школярі. Таким учням учителі повинні давати більше матеріялу для вивчення, бо вже й тепер в середніх школах дозволені т. зв. вибрані (факультативні) предмети. Адмірал Ріковер гадає, що гамувати розвиток найздібніших учнів, орієнтуючи їх на решту учнів ,це те саме, що недопускати до інтелектуального розвитку дітей тільки тому, що вони з нижчої соціяльної кляси. Такий спосіб заавансованого навчання здібніших учнів повинен поглиблюватися з кожним роком, з тим, що здібні середньошкільники можуть ставати студентами каледжів, не відбувши певних років у середній школі. В останніх 5-ох роках більше як 1,000 учнів середніх шкіл ЗДА вступило до каледжів, не докінчивши одного, а то й два років середньої школи.

Якість навчання залежить від кваліфікацій учителів. Тепер не всі учителі мають потрібні кваліфікації і цей стан навіть погіршується. Крайове Педагогічне Товариство ствердило що від 1953 — 1954 шкільного року число нових учителів в каледжах із докторськими титулами зменшилося на 25,2%. У звіті Фундації Рокефеллера підкреслюється, що „і найкращий і найгірший учитель однаково викладають той самий предмет, користають з тих самих підручників, мають те саме число учнів, дістають однакову платню і в тому самому темпі авансують" І тому здібні вчителі залишають педагогічну працю чи переходять до шкільної адміністрації. Щоб мати добрих учителів, треба запевнити їм кар'єру в країні, де є великі можливості праці й поза шкільними установами. Щоб найкраще використати здібних учителів, треба звільнити їх від тісї праці в школі, яку можуть виконувати асистенти. Треба також підвищити платні вчителям щоб вони не мусіли втікати до промислових підприємств, де працю оплачується краще.

Після випущення „спутніків" у педагогічних колах заговорили про те, щоб шкільництво ЗДА уподібнити щодо матеріялу навчання до совєтського шкільництва Але, краще запізнавшися з совєтськими школами, американські педагоги прийшли до висновку, що не можна навчати в середніх школах самої тільки математики, фізики та хемії, занедбуючи гуманістичні предмети (ліберал артс). Дослідження в тій справі привели до таких висновків: 1.) Не можна допустити, щоб математично - фізичні предмети запанували в середніх школах. 2.) Для всіх учнів середніх шкіл, які навіть не мають замилування до точних наук, життьово - важними є основні знання з математики, фізики і хемії.

Звіт Президентового Комітету для освітніх справ стверджує, що в найближчих 20 роках ЗДА потребуватимуть провідників не тільки у науці та інженерії, але також у промислі, адміністрації, політиці, дипломатії та закордонних справах. А д-р І. І. Ребай, відзначений нагородою Нобеля, сказав, що кожний науковець повинен мати зрозуміння для гуманістичних наук, а гуманісти повинні орієнтуватися в точних науках. Д-р Конант заявив, що дівчата повинні більше цікавитися тими предметами, що їх називають „саєнс".

Черговa проблема нашого шкільництва, — це те, хто мав би студіювати в каледжах. Тепер в них навчається коло трьох мільйонів молоді відповідного віку. Деякі педагоги хотіли б, щоб вся молодь по закінченні середніх шкіл училася в каледжах. Та як би воно не було, десь коло 1975 року число студентів у каледжах подвоїться, а то й потроїться, і тому треба вже тепер думати над розв'язкою цісї проблеми. Комітет пропонує для цього значно збільшити число стипендій.

Для здійснення освітніх плянів велике значення має також і проблема фінансів. Згідно з оцінкою знавців, нашому шкільництву бракує 140 000 клясових приміщень, і цей стан з кожним днем погіршується. Видатки на американське шкільництво, від народної школи до університетів, становлять річно приблизно 14 більйонів долярів, — 3,6% крайової продукції. Тим часом треба видавати по 30 більйонів долярів річно впродовж десятьох років, щоб втримати шкільництво на потрібному рівні. Федеральний уряд видає на школи відносно дуже мало, бо майже всі вони в ЗДА є приватні, стейтові або міські. Деякі стейти навіть відмовляються від державної допомоги, щоб Федеральний уряд не домагався права на контролю шкільництва. Проте, всі особи, зацікавлені розвитком шкільництва, стверджують, що школи зможуть розвиватися тільки при співпраці Федерального уряду, стейтів та міських самоуправ.

Д-р Володимир Комаринський

НАПЕРЕДОДНІ КОНҐРЕСУ УККА

З нагоди недалекого VII. Конґресу Американських Українців появилося вже в американсько - українській пресі декілька статтей, що займаються теоретично значенням і завданнями Українського Конґресового Комітету Америки, як для американсько-української спільноти, так і для української визвольної справи.

Вважаючи, що Український Конґресовий Комітет є конечно потрібною інституцією, хочу піддати під увагу читачам і учасникам Конґресу декілька, на мою думку, практичних зауваг.

Годі заперечити, що престиж і осяги УККА в останніх роках не збільшувались. Від декількох років прибутки Українського Народного Фонду — фінансової бази УККА — стало зменшуються. Екзекутива УККА пояснює це збайдужінням української спільноти в ЗДА, а в останніх двох роках господарською рецесією, а внаслідок її досить значним безробіттям серед платників.

Не можна заперечити, що ці два фактори є поважними, але рішуче не виключними причинами зменшення прибутків УККА. Коли переглянемо докладніше картотеку УНФ і поцікавимося на місцях, хто зі сталих платників перестав платити, переконаємося, що серед них є багато громадян, які далі беруть активну участь в організованому українському житті і далі жертвують щедро на різні інші українські цілі. Причиною, чому вони перестали платити річний даток до УНФ, є їхнє невдоволення діяльністю УККА в деяких ділянках чи неділяльність в інших. В цій статті хочу зайнятися цими проблемами. Усунення таких недоліків вийде на користь українській справі, воно оживить зацікавлення американсько-українського загалу до УККА і тим самим поліпшить його фінанси.

Завжди треба пам'ятати, що УККА — це американська організація, яка не репрезентує цілого українського загалу у вільному світі, а зокрема не є представником української державної думки чи навіть української держави за межами України, хоч, як виразно сказано в його статуті (розділ І., точка 2), його завданням є: „Сповіщати про скрутне положення українського народу та забезпечувати всі можливі засоби підтримки в його героїчній боротьбі за відбудову Вільної, Незалежної і Демократичної Держави". З огляду на такий свій організаційний характер, УКК не бере участи в різних з'їздах у ЗДА, чи поза їх кордонами, в яких беруть участь чи скликують їх еміґраційні центри підсовєтських чи сателітних народів. За те побажаною є участь УККА (або навіть і його ініціятива в скликанні) в з'їздах українців різних країн вільного світу, американців, що походять з підсовєтських чи сателітних країв. Дотримування тої засади причиниться до консолідації внутрішніх відносин в УККА, як в централі, так і у відділах.

Всі члени проводу УККА — від Головної Ради і Екзекутиви аж до найменшого відділу — повинні усвідомити собі, що їхня кваліфікація не залежить від того, де вони народилися, як довго живуть в Америці та чим колись і десь заслужилися для української справи, але виключно від того, чи і тепер готові і здатні працювати для здійснення цілей УККА. Т. зв. „новоприбулі" мусять зрозуміти, що відданість українській справі не конче залежить від вживання української мови як розмовної, і від того, чи хтось бра активну участь в українських визвольних змаганнях. Вони не сміють забувати, що коли 8-10 років тому прибули до Америки, то застали вже тут церкви, школи, народні доми і господарські інституції, побудовані „старими" українськими переселенцями, які щедро жертвували на „Рідну Школу", „Просвіту", церкви і на різні політично - національні акції в т. зв. Старому Краю. Але й „староамериканці" старшого чи молодшого покоління мусять погодитися з тим, що ті новоприбулі вже не такі дуже „новоприбулі", що в багатьох випадках визнаються в американських відносинах так само добре, як старі американці. Спроби дивитися на новоприбулих як на „другорядних" американців не витримають жадної критики як з української, так і з американської точки погляду. Тому спроби домінування одної чи другої групи шкодять українській справі і повинні бути рішуче поборювані на терені УККА.

Не менш небезпечними були б спроби одної особи чи гурту присвоювати собі монополь на правильність поглядів і побудованих на них акцій. Такі спроби скорше чи пізніше вийдуть на шкоду таких претендентів, а далеко скорше для організації, в якій вони переводять свої експерименти.

Така організація, як УККА, не може вести своєї праці доривочно, обмежуючися виключно тим, що принесе хвиля. УКК має фінансовий бюджет, який кермується у своїй фінансовій господарці. Саме так необхідним є для УККА бюджет політичної праці, тобто ясне окреслення конкретних завдань на період одного чи двох років. В тому політичному бюджеті мали б бути з'ясовані засоби для здійснення тих завдань, розділені ролі між керівними органами УККА, його відділами і різними членськими організаціями. Зложення такої програми політичної праці — це обов'язок Конґресу і Політичної Ради, а не поодиноких осіб, голови, президента чи Екзекутиви. Їх завданням є тільки дбати про виконання такого пляну. Статут УККА передбачував це бо покликав до життя Політичну Раду, обов'язком якої (розділ VII, точка 2 статуту) є „плянувати і оформляти політику організації згідно з завданнями УККА". Що робила б Політична Рада, коли б про напрямні політичної праці УККА вішав голова чи інший орган УККА?

В минулих роках майже всі акції УККА були зосереджені на зусилля переконувати американський загал, що комуністична Росія є загрозою світового миру, що вона змагає до поневолення цілого світу. Всі акції мали за завдання доказати цю правду. Ясно, що вони були в інтересі українських визвольних змагань. Від декількох років та акція втратила до певної міри своє значення, бо тепер вже майже цілий американський загал зрозумів небезпеку московського комунізму. Сьогодні вже безлік американських організацій і майже вся преса остерігають американський народ проти червоного Кремля.

Тому УККА повинен тепер зосередити свою працю серед американського загалу на другому не менш важливому завданні і поборювати дуже сильні впливи російських неділимців. Впливи їх і їхніх не менш впливових американських приятелів сягають дуже далеко. Знаходимо їх у Вашинґтоні, в університетах, в церковних організаціях, в пресі, енциклопедіях, наукових працях.

Поборювання тих впливів це дуже велика, довга і тяжка праця, але вона конечна, бо без неї і її успішного завершення, тобто без здобуття прихильности американського загалу для ідеї незалежної України, загрожує дуже поважна небезпека, що повалення совєтської влади означало б для України не волю, а тільки зміну режиму окупанта.

Про потребу праці УККА в тому напрямі говорилося вже на попередніх Конґресах. Рішено було подбати про заложення товариства „Американських Друзів України". Намічено було залучити в члени того товариства визначних представників американської політики, церков, промислу, культури, професійних спілок, знайомити їх, а через них американський загал із українською справою. Минуло вже майже сім років, але справа створення товариства „Американські Приятелі України" не посунулася ані крок вперед.

Давно на терені УККА вирішено, що необхідно подбати про видання об'єктивно написаної історії Росії, з якої американський загал довідався б про Росію правду. І знову нічого не зроблено.

(Закінчення на стор. 3-тій)

З наших буднів

У КОГО ПІСТ, У КОГО М'ЯСНИЦЯ

Танцювальний сезон стоїть у повному розгарі! М'ясниці в цьому році короткі, тож рідні товариства поспішають з балями й забавами, щоб не згубити темпу. Соцзмагаються, як пише М. Понеділок. Як глянеш на третю сторінку „Свободи" ,то бачиш на ній утроє більше оголошень про балі, ніж некрологів; що й сповняє наші серця вірою в краще завтра многострадальної, та непокореної еміґрації.

Окреме признання належиться тим установам, які постачають для балевих заль кваліфіковані кадри танцюристів. Так, Школа Танців п. Аврамєнка вишколює молодь в традиційному, а заслужений 64-ий Відділ Союзу Українок — у модерністичному напрямку. Не диво, що паркети Народного Дому в Ню Йорку щосуботи і щонеділі аж вгинаються від вихилясів танцювальних пар.

— Сам не знаю, як той будинок це витримує і не валиться, — дивується менаджер Народного Дому, п. мгр. Рожанковський.

Як тільки трапиться якась вільна від балів субота чи неділя, зараз туди втискається котрийсь із Відділів УНСоюзу зі своїм бенкетом. Так минулої неділі вшановано знаменитим бенкетом 40-ліття піонерського 194-го Відділу УНС, Т-ва „Свобода", на який прилетів, аж з Луїзіяни, відомий американський історик, д-р Сас-Яворський. Мав ще з ним приїхати віце-губернатор цього славного стейту, але довідався, що на бенкеті не буде вареників із сметаною, і схрунив.

Виявляється, що наш Сас знає не тільки історію Америки, але й дещо з історії України, і саме на цю тему тримав уґену доповідь на пленарній сесії ВУАН. При цій нагоді заявив, що його книжка про Україну в англійській мові вже друкується.

— Що заробив на історії Америки, те на історії України втрачу, — додав мелянхолійно.

Вертаючись до балів і забав у нашій Метрополітальній окрузі, виринає клопіт з календарем. В цьому році, як відомо, є п'ять тижнів різниці між Великоднем нового і старого стилів. Коли, наприклад, Ню Йорк ще буде занурений в шалі карнавалу, в такому Пасейку, чи в рідному Джерзі Ситі, обов'язуватиме важкий піст...

У зв'язку з тим трапляються різні непорозуміння, чи то пак прикрі несподіванки. Недавно ,я чув, як група місцевих Усусусів напоминала д-ра Никифора Гірняка:

— А не забудьте, пане отамане, про дату 7-го березня!

— А що є 7-го березня?

— Як то — що? .. Вечерниці „Червоної Калини!"

— Ой, не прийду, голубчики! Не можу: у нас же, в Пасейку, це третя неділя посту.

Так шанує й зберігає рідний обряд старша ґенерація! Ну, молодша, як звичайно, скористає з нагоди, що в Пасейку піст, і поїде до Ню Йорку танцювати . .

От, гаразд вчинили об'єднані Відділи УНСоюзу Метрополії, що заповіли Зимовий Баль „Союзівки" на суботу 14-го лютого, тогнісінько перед самим постом (н. стилю). Бо всі люди доброї волі й охоти до танців, без огляду на календарні, партійні та інші переконання, матимуть нагоду прекрасно забавитися в дружній, союзовій сім'ї. А як заграє, затужить, як промовить до серця оркестра „Амор", то напевно всім тим, що відвідають „студію" дир. Гірняка, привидиться зоряне небо „Союзівки" . . .

Ікер

М. Мінський

З БАНДУРОЮ ПО ЕВРОПІ

(Жовтень-грудень 1958 року)

(1)

Дорогі читачі! У моїх спогадах про перше европейське турне Капелі я свідомо обминаю характеристику мистецького керівництва ансамблю, яке, в специфічних для нас умовах, стояло на висоті завдань і гармонійно розв'язувало всі проблеми. Про його працю і ролю в турне напише перо критика або письменника.

Не торкаюся також складу Капелі, що був представлений і „заходом" і „сходом", і в найкращий спосіб засвідчив абсолютну єдність інтересів українського народу. Ні на хвилину не відчувалося ні в чому й ніде, за все турне, будь-якого тертя на тлі різнопартійних поглядів. Цей факт говорить про те, які дорогі нам ідеали, що за них борються всі українці, незалежно від віровизнання, територіяльної приналежности і партійних симпатій.

Репрезентація української пісні перед чужинецьким світом — це загальна справа, яка з'єднала всіх членів ансамблю в моноліт. Було одне тіло — українське, була одна душа — українська. З вірою в Бога і в майбутнє України, ця група їхала в широкий світ.

Скромний, але надхненний труд бандуристів — це ще одна маленька цеглинка на вівтар жертв для визволення святої страдниці — України.

*

Ідея подорожі Капелі до Европи зародилася приблизно три роки тому. Ініціяторами були — голова Управи Капелі П. Гончаренко та інженер А. Мілянич — екзекутивний голова Товариства. Плянування подорожі почалося в надзвичайно тяжких і складних умовах.

За першим пляном турне мало початися навесні минулого року. Цей плян не вдалося здійснити: бракувало коштів навіть на рекляму.

Отже, справа виглядала так, що самий плян подорожі міг відпасти. Але відступу вже не було, мости були спалені. І коли б проголошено було ліквідацію пляну подорожі ,то цим поставлено було б на ліквідаційний ґрунт саме існування Капелі, яка має за собою 35 років праці. Гурток хоробрих з Дітройту проявив небувалу завзятість, робив усе можливе, щоб уже восени минулого року Капеля таки виїхала.

Посилена акція в пресі, концерти Капелі, мандрівка квінтету бандуристів до Західньої Канади для збору коштів, — все це створило ту основу, з якої починається здійснення подорожі. До запляннованої суми бюджету так і не дійшло. Числами оперувати не зможу — не маю точних даних, знаю тільки, що за весь час зібрано фонду понад 30 тисяч долярів із запляннованих 70-ох. При таких фінансових можливостях почалася і відбулася подорож. Справа йшла в першу чергу про здобуття певних позицій у мистецькому світі — це завдання сьогодні надзвичайно трудне, а особливо для українців, які мусять пробивати не одну льодову гору, щоб побачити світло денне.

Від весни до початку вересня 1958 року готування подорожі посувалося величезними кроками вперед. Уже був готовий остаточний маршрут. Про нього я буду говорити докладніше далі, а тепер кілька слів про самий початок праці.

Ми всі зібралися 15 вересня в Дітройті. Значна частина складу — нові співаки, що, безперечно, ускладнювало опрацювання репертуару. Над тим тяжко призадумались наші мистецькі керівники. Тритижневий термін на підготову до такої відповідальної подорожі був закороткий. Треба було і тут найбільших зусиль, терпеливости і дисципліни, а головне — повного відчуття відповідальности перед завданням, що стояло на обрії.

3-го жовтня вирушили в подорож по Америці і Канаді. Це був свого роду трамплін до европейської сцени. Перші концерти показали, як далеко ще було до перфектности, а все ж вони зцементували нас, як ансамбль.

Останні два концерти в Америці відбулися в Шикаго. Після концерту нам впорядили маленьке прощальне прийняття — в атмосфері дружніх розмов, поєднаних з офіційними заявами голови Товариства, інж. Мілянича. Час проминув скоро. Залишилося кілька годин сну, і на ранок подорож двома шляхами на Европу. Одна путь — Шикаго - Ню Йорк - Мадрид; друга — Шикаго-Лондон-Мадрид. Поділено на дві групи для безпеки, могла ж ворожа рука доторкнутися до Капелі, отже, було все передбачене.

Я належав до групи, яка взяла курс на Лондон.

Попрощалася на летовищі і покинула землю перша група, що летіла на Мадрид. На обличчях видно було хвилювання, не тільки тому, що европейська сцена стає реальністю, але й тому, що багато хто на таку далеку віддаль подорожував уперше.

Наш літак з другою групою піднявся десь по 11-ій годині. Погода пречудова. Все добре складається в дорогу. Минаємо Дітройт, Торонто, Монтреал. Кілька непередбачених пересідок. Зрештою ми над океаном. Ніч. На небі зірки, внизу — останні вогні якогось острівця. Дехто починає дрімати, декому сон відбирають мотори, що гудуть із страшенною силою, а дехто завваживши у віконці вогняне полум'я, що вискакує з-під мотора, неспокійно поглядає навкруги: може оце вже й кінець . . .

На перше англійське летовище ми мали б приземлитися десь о другій годині вночі, але тому, що між Америкою і Европою п'ять годин різниці — ми просто на сніданок прибуваємо до Англії. Хмари і туман не дали нам оглянути острів. Коли я став на землю в порті Шеннов, хоч то ще не був континент Европи, я був дуже схвильований: знов бачу старий край . . . За кілька годин відкрився перед нами Лондон, за ним безхмарна Франція і зрештою гориста, чомусь безлюдна — так здавалося з повітря — Еспанія.

Скільки було гарних уявлень про цю соняшну країну, про палких красунь-еспанок, про темпераментних і безстрашних матадорів. Чи все так у дійсності?

Безумовно, судити країну лише з повітря не можна, для цього треба увійти в рух її життя, побачити народ. Як мандрівний мистець, я буду оповідати про безпосередні контакти з чужинцями через сцену і спів.

СТАНОВИЩЕ ДВОХ НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УККА

Дві націоналістичні організації: Делеґатура Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради в ЗДА та Організація Оборони Чотирьох Свобід України зайняли своє офіціяльне становище до Українського Конгресового Комітету Америки у зв'язку з недалеким VII. Конгресом Американських Українців, що має відбутися у Вашингтоні, в готелі Статлер, в днях від 21 до 23 лютого ц. р. Делеґатура ЗП УГВР зайняла це становище на другій конференції представників громадських і політичних організацій ЗДА і Канади, які стоять на ідейній плятформі УГВР. Ця конференція відбулася в Ню Йорку в днях 15-го і 16-го листопада 1958-го року, а її постанови були опубліковані в мюнхенській „Сучасній Україні" з 7-го січня 1959-го року. ООЧСУ зайняла це становище у формальних резолюціях, схвалених на Х. З'їзді цієї організації, що відбувся в Ню Йорку 7 і 8-го лютого, і текст яких переслано до „Свободи". Між резолюціями третьої і найстаршої націоналістичної організації, Організації Державного Відродження України, схваленими її 21-им З'їздом, що відбувся в оселі тієї організації ім. Ольжича в Лігайтоні, Па., в днях 30 і 31-го серпня та 1-го вересня 1958 року і які були опубліковані в органі тієї організації „Самостійна Україна" за жовтень 1958-го року, немає резолюції, яка наново прецизувала б становище тієї організації відносно УКК, яке досі було наскрізь позитивне.

ІЗ ПОСТАНОВ ДЕЛЕҐАТУРИ ЗП УГВР У ЗДА:

IV. УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

1) Конференція відзначає діяльність і дотеперішні досягнення Українського Конґресового Комітету Америки і з тривогою відмічає труднощі, з якими ця установа зустрічається у своїй праці. Зокрема викликає тривогу загальне зменшення зацікавлення широкого загалу громадськими та політичними акціями УККА і зменшення жертвенности, що є основою фінансової діяльности української центральної установи у ЗДА.

2) Конференція вважає, що міжпартійні конфлікти, перенесені на терен організованих клітин УККА, приносять велику шкоду цій установі та її дії і понижують її престиж перед широкою громадою.

3) Конференція вважає, що УККА повинен унапрямлювати громадську, культурну, наукову і господарську діяльність українців у ЗДА, перекидаючи її здійснення у формі конкретних акцій на окремі українські установи. Конференція висловлюється за такий плян праці УККА, що брав би на увагу, крім поточної роботи, також ударні акції, тобто концентрацію на дії першочергового значення. Такі ударні акції повинні бути схвалювані на кожній конференції як головні завдання для УККА в даній каденції її керівництва.

4) Конференція вважає, що теперішній статут УККА повинен бути переглянений і доповнений відповідно до зростаючих завдань українців у ЗДА і максимальної активізації найширших кіл нашої громади в діях УККА.

5) Конференція закликає всіх учасників включатися на місцях у роботу клітин УККА, виконувати сумлінно всі обов'язки і зокрема працювати для поширення та закріплення фінансової бази цієї установи.

6) Конференція закликає учасників звернути окрему увагу на VII Конґрес УККА, що має відбутися в 1959 році, і дбати про те, щоб делеґатами з місць на цей Конґрес були обрані відповідальні громадські діячі, що ставлять громадський інтерес вище від групового і льокального.

7) Конференція схвалює зроблену доповідачами оцінку досягнень та слабостей УККА і рекомендує їхні пропозиції в питанні дальшої розбудови праці цієї центральної громадсько-політичної установи українців у ЗДА.

V. КОМІТЕТ УККРАЇНЦІВ КАНАДИ

Конференція відзначає видатні заслуги для української справи Комітету Українців Канади, як громадсько - політичної централі українців у Канаді, і вважає, що в КУК повинні бути об'єднані всі українські організації Канади, що боронять принципи державної незалежности України.

16 листопада 1958 р.

ІЗ РЕЗОЛЮЦІЙ Х-ГО З'ЇЗДУ ООЧСУ В СПРАВІ УККА

II РОЗДІЛ:

1) За звітний період (1957-1959) ООЧСУ, обороняючи органічно-національну структуру — громаду, як підставу життя і діяльности української спільноти, провела поважну суспільно - політичну працю. Схвалюючи її, З'їзд зобов'язує організаційні клітини ООЧСУ і надалі кермуватись у своїй діяльності засадами конструктивної ініціятиви в співпраці з усіма національно-самостійницькими силами, поборюючи спроби виломитися з національного фронту.

2) З'їзд вважає, що лише через працю в національній громаді, перейняту національною ідеєю, можливий творчий розвиток національно-політичної думки і росту людей, а паритетні комбінації з штучно натворених груп і партійок є згубними. Праця в громаді, для неї, є підставою діяльности і мірилом сил та вартости суспільно - політичних організацій.

3) Відзначаючи, що, завдяки праці філій УККА, в яких активно співпрацювали Відділи ООЧСУ, уряди більшости стейтів у 1959 р. проголосили 22 січня Українським Днем, видавши відповідні звернення, З'їзд постановив:

а) всебічно підтримати резолюцію сенаторів (U. S. Joint Resolution) Джевітса і Буша про проголошення урядом ЗДА Українського Дня на всій території країни...

4) Стверджуючи з занепокоєнням спад Народного Фонду УККА, З'їзд закликає членство до сплати національного датку. З'їзд переконаний, що єдиним виходом з тої прикрої ситуації є визбутися опіки партійного паритету, оперши діяльність УККА на національні громади...

. . . .

6) Схвалюючи дотеперішню працю Головної Управи ООЧСУ в УККА, скеровану на зміцнення Української Централі в Америці та утримання її на незалежно-самостійницьких позиціях, З'їзд висловлює домагання, щоб УККА приділив більше уваги українській культурі, видаванню англійською мовою наукових публікацій, які б, розкриваючи російсько - месіяністичну суть большевизму, ширили правду про Україну.

7) Підтримуючи ініціятиву УККА в проголошенні 1959 року роком Мазепи, З'їзд зобов'язує Відділи ООЧСУ ініціювати й підтримувати всі заходи для гідного відзначення Мазепиного ювілею. З'їзд схвалює і вітає плян Головної Управи видати до вересня монографію „Гетьман Іван Мазепа і його доба". З'їзд схвалює плян Головної Управи організувати між 28 червня і 15 липня у 8 осередках ЗДА національні маніфестації на відзначення 300-ліття перемоги української зброї під Конотопом, а також відзначити цю дату на Зустрічі українців Америки і Канади.

Між схваленими Х-им З'їздом ООЧСУ резолюціями в справі УКК є ще дві інші, одна з яких засуджує поступовання іншого політичного середовища на терені нюйоркської громади, а друга виданґає закиди проти того середовища за тенденції на терені УКК та засуджує їх.

СТАНОВИЩЕ ДО УКК ЗБОКУ ДУКЦА

Всі три згадані націоналістичні організації мають тепер те спільне, що вони є в опозиції до Українського Державного Центру УНР, зокрема ООЧСУ і середовище ЗП УГВР. Це своє становище вони обстоюють, як заходить до цього потреба, на терені УКК. Протилежне становище в цій справі займають організації, що об'єднані в Демокр. Украін. Координаційному Центрі Америки (ДУКЦА), які також становлять солідарну групу в УККомітеті. Перший з'їзд цього Центру відбувся 24-го травня 1957-го, а другий 19-го квітня 1958-го року, на якому м. схвалено підтримувати УДЦентр та брати активнішу участь в праці УККомітету. На жаль, в нашому архіві немає резолюцій цього Центру, які прецизували б його відношення до УКК. Натомість цілий ряд думок, в тому й чимало критичних, висловив на цю тему, головно у зв'язку з 7-им Конґресом, голова Української Вільної Громади Америки в органі тієї організації „Вільна Україна", (збірник ч. 20 за 1958-й рік). За опінію того середовища можна вважати і статтю д-ра Володимира Комаринського: „Напередодні Конґресу У. К. К. А.", надруковану в цьому числі „Свободи".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Питсбурґ, Па.

Праця Відділу УККА.

1-го лютого ц. р. відбулися членські збори Відділу УКК при поважній кількості представників організацій і платників Національного Фонду.

Зі звіту голови п. А. Муцького присутні довідалися, що Управа Відділу за час свого шестимісячного урядування пророблила поважну конструктивну працю. Відділ налагодив певну гармонійну співпрацю з тут. укр. католицькою і укр. православною — парохіями та з місцевими організаціями. У висліді тої співпраці присутні довідалися, що Відділ вже зібрав $820 Національного Фонду, причому збірка ще не закінчена. Дальше у висліді співпраці Відділ, хор та шкільні діти української католицької церкви своєю участю причинилися до звеличання Свята Державности 22 Січня, яке відбулося заходами Об'єднаних Українсько - Американських Організацій Зах. Пенсилвенії при співучасті всіх Відділів УККА Питсбурщини. Свято це знайшло широкий відгомін в тутешньому американському житті, а душею свята були всі його учасники і виконавці, кожний причинився до його звеличання в границях своїх можливостей і здібностей. Відділ роздав даром визначним американським гостям 5 книжок англійською мовою, присланих централею УККА. Відділ спільно з хором української католицької церкви урядив забаву, що мала моральний і матеріяльний успіх.

На зборах вирішено вислати делеґата на конвенцію УККА до Вашинґтону, а також на річні збори Об'єднаних Укр. Організацій Західньої Пенсилвенії. Коли вирішувано справу делеґатів Об'єднання, то всі присутні одноголосно ствердили його корисну працю в тутешньому нашому житті. Нам приємно ствердити, що Управа Відділу є свідома своїх завдань. Ми з внутрішнім вдоволенням залишали ті збори, а також із певністю, що Управа ще багато позитивного зробить. На увагу заслуговує виступ п. проф. університету д-ра Гнатюка, який звертав увагу, щоб і надальше задержався той направду соборницький і державний стиль праці, щоб вона не зійшла на партійні чи конфесійні міжусобиці, які допроваджують до руїни.

Т. Ш.

Шикаґо, Ілл.

Збори 2-го Відділу ОДВУ.

20-го грудня 1958 р. відбулись Річні Загальні Збори Організації Державного Відродження України ч. 2. ім. О. Ольжича - Кандиби в Шикаґо у власній домівці „Бесіди".

Нововибрана Управа Відділу на своєму засіданні 28-го січня 1959 р., розподілила між собою ділові функції в такому порядку: голова д-р А. Гасцький, заступник голови інж. Ю. Дачишин, секретар п. А. Іванів, скарбник п. Л. Касіян, організаційний реф. п. М. Яшко, імпрезовий реф. п. Поліщук, культурно-освітній реф. п. М. Максимонько. Члени Управи: п. І. Павліш і п. П. Фурчак. Контрольна комісія: п. В. Попадюк, інж С. Куропась та інж. В. Бережан.

Прийнято плян праці на біжучий діловий рік, що його предложив голова п. д-р А. Гасцький. Під кличем за „дружню єдність" буде активізувати себе 2-й Відд. ОДВУ на внутрішньому і на зовнішньому відтинках громадської праці, змагаючи до поширення братньої єдности і співпраці в розсвареній шикаґівській громаді. На внутрішньому відтинку своєї діяльности постановлено зміцнити єдність і дружню співпрацю з братніми організаціями, що входять в систему ОДВУ з УЗХ і МУН.

Молодечу організацію МУН (Молодих Українських Націоналістів) заактивізувати серед тут народженої українсько - американської молоді, яка виявляє багато охоти включитись в українське громадське життя міста Шикаґо, щоб в цей спосіб також вкласти свою цеглину для добра української справи. Рішено зорганізувати кілька культурно - мистецьких імпрез, політичних відчитів та товариських зустрічей.

Готуючись до відзначення 30-ліття ОУН, запляновано їх відсвяткувати на широко громадській базі в порозумінні зі всіма спорідненими з ОДВУ світоглядово організаціями. Запляновано розбудувати фінансовий сектор, як важливий засіб до наміченої активної діяльности Відділу. Дати моральну і матеріяльну підтримку Асоціяції Дослідників Совєтської Теорії і Практики в Мюнхені та Українському Вільному Університетові. Належно підготовити 22-ий З'їзд ОДВУ, який відбудеться при кінці ц. р. в Шикаґо.

На зовнішньому відтинку в пляні праці Управа 2-го Відд. ОДВУ постановила дати повну підтримку всім громадсько - суспільним організаціям, що своєю діяльністю змагають до об'єднання шикаґівської громади.

Нова Управа заявляється за ділову співпрацю і чинну підтримку українських кооперативних установ на терені Шикаґо, як Видавництво „Наше Життя", Федеральна Кредитова кооператива „Самопоміч", споживча кооператива „Самодопомога", Українська Оселя. Включитись активно в збіркову акцію фонду УКК. Нав'язати тісну співпрацю з ЗУАДК-ом і Товариством „Самопоміч". А. І.

НАПЕРЕДОДНІ КОНҐРЕСУ УККА

(Закінчення зі стор. 2)

В українській пресі часто читаємо нарікання у зв'язку з появою різних американських підручників чи наукових праць, в яких або взагалі нема ніякої інформації про Україну, або вони неправдиві чи тенденційно насвітлені. УККА повинен зорганізувати секцію для спростувань таких шкідливих перекручувань історії. Така акція повинна бути глибоко передумана, докладно зорганізована і совісно підготована. До неї треба в першу чергу притягнути обидві наші високі наукові інституцію УВАН і Наукове Товариство ім. Шевченка, українських професорів в американських університетах і каледжах, різні членські організації, зокрема Українсько-Американських Ветеранів і Ліґу Української Молоді Північної Америки.

Взагалі УККА мусить собі усвідомити, що американська політика не робиться тільки у Вашингтоні, а зокрема, що акції і наставлення конґресменів та сенаторів до поодиноких проблем залежать від поглядів їхніх виборців і їх натиску на свого репрезентанта у Вашингтоні. На місце теперішнього конґресмена чи сенатора може при слідуючих виборах бути вибраний інший, але виборці, тобто загал, остаються ті самі. Якщо вони будуть прихильно ставитися до української справи, їхній новий репрезентант буде речником їхніх поглядів і симпатій. Знаю, що праця в цьому напрямку дуже складна і тяжка. Але УККА, якщо справді хоче керувати політикою української спільноти в ЗДА, мусить цю працю зорганізувати і переводити. Можна б закинути, що на таку працю УККА не має достатніх фінансів, бо прибутки УНФ стало зменшуються. Я переконаний, що коли така акція розвинеться, коли УККА переконає український загал в Америці, що потрібні гроші не на платні виборних органів, на поїздки обсерваторів за кордон, а на організування викладів, показів нашої культури і мистецтва, на видання американських книжок на українські теми — жертвенність збільшиться.

Успіх чи неуспіх VII Конґресу УККА залежить від того, чи поодинокі особи зуміють вкоротити свої амбіції, чи наші політичні угрупування зуміють виявити толерантність до поглядів інших угрупувань, чи наші братно-забезпеченеві союзи покажуться і там консолідаційним чинником. Якщо так воно буде, то VII Конґрес стане зворотною точкою в історії УККА, і він знову набиратиме втрачені сили і впливи. А це є необхідне в інтересі американсько-українського загалу і української справи.

● *Леся Храплива* признана найкращим молодим талантом 1958 року. Редакційна Колеґія „Нашого Життя", прийнявши до відома пропозиції пресових референток усіх Відділів СУА, відзначила її цією почесною назвою, беручи до уваги не тільки її успіхи в професійному житті та її письменницьку працю, але й громадську діяльність, яку проявляє вона передусім в організації Пласту, як редактор журналу „Готуйсь", і крайова командантка пластунок у ЗДА.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ЗБІЛЬШЕНУ ПРОДУКЦІЮ ЦИТРУСОВИХ ОВОЧІВ

Вашинґтон. — Департамент рільництва оцінює, що в 1958-1959 році збільшиться продукція цитрусових овочів. І так передбачається, що буде 126,640,000 скриньок помаранч і мандринок, 42,500,000 скриньок грейпфрутів і 15,000,000 скриньок цитрин. В 1957-1958 році продукція помаранч і мандаринок становила 111,155,000 скриньок, грейпфрутів — 39,780,000 скриньок і 16,900,000 скриньок цитрин. Але ще не можна дійсно передбачити, скільки всього буде, бо ніхто не знає, яка буде погода в найближчому часі. Минулого року мороз у квітні спричинив був великі шкоди в цитрусових садах.

● Губернатор стейту Ню Джерзі Роберт Б. Майнер із дружиною прибув до Ріо де Жанейро (Бразилія), звідки почне подорож по Південній Америці. В Ріо де Жанейро, він затримається на п'ять днів і промовлятиме в Бразилійсько-Американському Інституті.

АКТИВИ

Гіпотечні позички		$ 10,753,523.18
Готівка		650,348.72
Державні Бонди		1,250,877.25
Інші Бонди		121,387.62
Акції Федерального Банку (F. H. L. B.)		181,000.00
Будинок і устаткування		203.507.25
Інші Активи		30,226.99
РАЗОМ		$ 13,190,871.01

ПАСИВИ

Ощадностеві вклади		$ 11,940,857.66
Ескров і позички на будови		384,519.79
Інші зобов'язання		3,457.10
Біжучі вкладки		10,346.82
Спеціяльні резерви		5,593.06
		12,344,774.43
Акційний капітал	$ 175,891.69	
Запасний фонд	670,204.89	
		846,096.58
РАЗОМ		$ 13,190,871.01

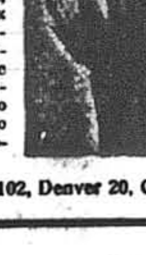
ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ДІТРОЙТ, Миш. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 175, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го лютого 1959 р., в год. 1:0 по пол., в залі УНДому, при 4655 Мартин вул. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важливі справи до полагодження, як також заплатити свої місячні вкладки. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості, щоб не наразити себе на суспендування. — Т. Грицай, предс.; І. В. Іванчук, секр.

Школа — це підготова не тільки до праці, а й до громадського життя

Вашинґтон. — На відкритті будинку, в якому міститься головна управа Крайового Виховного Товариства, промовляла голова Крайового Конґресу Батьків і Вчителів пані Джеймс С. Паркер, яка твердила, що все американське громадянство є відповідальне за те, що матеріялізм утруднює зацікавити теперішню американську молодь цінними високими ідеалами. На цьому ж відкритті промовляв також редактор „Ди Крісщієн Саєнс Монітор" Ервін Д. Кенгем, який казав, що американське шкільне виховання завелику увагу прикладає до того, щоб молодь виховати до праці, кар'єри і професії, і одночасно занедбує дві інші важливі цілі виховання — навчити дітей думати і допомогти їм пізнати, як вони мають жити спільно в громаді. Кенгем твердив, що духові вартості є затемнювані в нас тому, що про них не дбає „механістичне, технологічно зацікавлене громадянство". Але людський поступ не є можливий, коли в світі не буде поширена „велика ідея правди", яка повинна запанувати над технологічними вичаходами.

Короткі Вістки

● Пані Айзенгавер 10-го лютого від'їхала з сестрою Гордон Мур до Фініксу, Арізона, де як і минулого року, переходитиме курс у закладі краси Елизабет Арден. Минулого року вони обидві втратили там по 5 фунтів.

● Індійський прем'єр Неру, який офіційно проповідує ідею „непротивлення злу" і ніби боронить право самовизначення для всіх народів, плянов і жорстоко винищує кочівні племена у горах Наґа в північно-східній частині Індії — стверджує лондонський щоденник „Дейлі Експрес". Індійські власті, строго ізолювавши всю смугу вздовж індійсько - бірмійського кордону і не допускаючи туди чужинецьких кореспондентів, збройною силою жорстоко поборюють автономний рух, звернений проти Індії.

● Військове командування ЗДА в Англії переводить слідство у справі скарги Джеймса Е. Твайта, 60-річного сторожа-англійця на одній американській базі, якому американський поручник звелів 35 хвилин стояти з піднесеними догори руками, погрожуючи, що застрелить його „як совєтського шпигуна". Твайт забув дома свою особисту посвідку, і той поручник, обшукуючи його, розбив йому годинник. Американці відкупили той годинник, а поручника покарали за „невідповідну манеру".

● У Римі, під час вистави комедії „Романіоля", в якій висміюється фашистів з часу останньої війни, профашистська молодь скинула з театральної ґалерії масу летючок та обкидала сцену гнилими овочами і яйцями.

● У фінському парляменті всі партії зблькувались, щоб не допустити до вибору комуніста головою парляменту. 136 голосами проти 49 комуністичних голосів вибрано на голову соціял - демократичного лідера Августа Фаґергольма, але комуніст Тольво Куяля став його першим заступником.

● 78-річна кол. голляндська королева Вільгельміна, яка правила протягом 50-х років і зреклася престолу в 1948 році, написала у своїх споминах, що вона весь час „жила в клітці", не маючи можливости безпосередньо пізнавати щоденне життя народу. Голляндці кажуть, що це перебільшення, бо в Голляндії панують дуже демократичні звичаї і династична формалістика зведена до мінімуму.

● На пістряка в ЗДА щороку вмирає пересічно 4,000 дітей у віці нижчому за 15 років. У віці від 5-ох до 14-ох років пістряк забирає більше жертв як будь-яка інша недуга.

